

Departementaal-vertrouwelijk
Duiding Maatschappelijke impact
COVID-19 (nr. 11)

Maandag 23 november 2020 - geactualiseerd tot 11.00

Kerneenheid
Analyse

Duiding

Niet substantieel gewijzigd

- Draagvlak maatregelen niet fundamenteel gewijzigd. Er blijven voorstanders van strengere maatregelen en felle tegenstanders van de maatregelen, maar bij de meerderheid lijkt er draagvlak te zijn.
- Animo voor demonstraties of acties tegen coronamaatregelen lijkt niet erg groot te zijn, maar dat kan snel veranderen, bijvoorbeeld in het geval van aankondiging van nieuwe maatregelen of het duidelijk verkleinen van perspectief op versoepeling van de maatregelen rond kerst.
- Verzet tegen ongenoegen over mondkapjesplicht houden aan. Twijfels over de veiligheid van het aanstaande vaccin en onrust over het vuurwerkverbod nemen toe. Deze thema's lijken specifiek (maar niet enkel) een deel van de bevolking dat reeds wantrouwend staat tegenover de overheid sterk aan te spreken.
- Hoewel grootschalige demonstraties op één locatie uitblijven, vechten tegenstanders van het coronabeleid de regels nog steeds aan, onder andere via oproepen op twitter tot 'scattered' protestacties door het hele land, een gang naar de rechter, het starten van petitie's en door middel van de oprichting (eind september) van een Buiten Parlementaire Onderzoekscommissie die het kabinet gaat dagen.

Nieuw of veranderd

- De dalende trend in het aantal nieuwe besmetting lijkt te stagneren. Dit zorgt ervoor dat de kans op versoepelingen half december kleiner wordt. Het uitblijven van een daling van de besmettingscijfers in de aankomende we(e)k(en) kan – met het oog op de feestdagen in december – voor maatschappelijke onrust zorgen.
- De oproep van vuurwerkliefhebbers uit het hele land om vrijdag 20 en zaterdag 21 november om 20.00 uur vuurwerk af te steken uit protest tegen het verbod op vuurwerk tijdens Oud en Nieuw en de hierdoor ontstane onrust op met name Urk en in Arnhem laat zien dat COVID-19 een 'window of opportunity' blijft om het wantrouwen jegens de overheid dat onder een deel van de bevolking bestaat over uiteenlopende onderwerpen verder uit te dragen en te verbinden.
- Het vaccinatieadvies van de Gezondheidsraad lijkt nog geen invloed te hebben op de publieke opinie over vaccinatie en over daarbij behorende ethische overwegingen. Het feit dat de reguliere griepinentingcampagne momenteel niet soepel verloopt kan ook het vertrouwen in de uitrol van het vaccin doen dalen.
- De aankondigingen van een aantal landen, waaronder Duitsland en de VS, dat zij waarschijnlijk in december al zullen beginnen met het vaccineren van de bevolking kan leiden tot vragen over de Nederlandse timing vanuit de Kamer en/of de maatschappij aan het kabinet.

Situatiebeeld

Draagvlak voor de maatregelen

- Nieuwe onderzoekscijfers laten zien dat een groot deel van de Nederlanders met vaccinatietwijfel kampt. TU Delft, Universiteit Maastricht en RIVM deden daar onderzoek naar. Onderzoeker Nauter: "Ons onderzoek laat zien dat in het gunstigste geval, wanneer een vaccin zeer effectief is en weinig bijwerkingen heeft, 39 procent van de Nederlanders dit vaccin direct wil hebben, terwijl 48 procent liever afwacht wat de ervaringen zijn van anderen en 13 procent het vaccin zal afwijzen." Onder verpleegkundigen is volgens onderzoek van beroepsorganisatie V&VN het enthousiasme zelfs nog iets kleiner: 37% wil een veilig geacht vaccin direct hebben.
- Het aantal mensen dat zich wil laten vaccineren tegen corona is de afgelopen maanden gedaald. De afname is het grootst onder jongeren het kleinst onder de ouderen. Dat blijkt uit onderzoek van I&O Research in opdracht van de NOS.
- Binnen een week tijd kwamen drie medicijnfabrikanten met hoopvol nieuws over vaccins: Pfizer zegt dat zijn vaccin een effectiviteit van zeker 90 procent heeft, Moderna stelt dat de effectiviteit van zijn vaccin zelfs 94,5 procent is en het Oxford-vaccin zou tussen de 60% en 90% effectief zijn (afhankelijk van de methode van toediening)
- Het kabinet wil dat 60-plussers, kwetsbare groepen en zorgmedewerkers als eersten het coronavaccin krijgen. Vaccinaties is gratis en vrijwillig. Naar verwachting kunnen zo'n 3,5 miljoen Nederlanders zich in het eerste kwartaal van 2021 laten vaccineren
- VVD-fractievoorzitter Dijkhoff vindt de discussie over het wel of niet vaccineren tegen het coronavirus "bizar". Dat zei hij bij een online VVD-evenement vanuit Ede. Dijkhoff is niet voor een verplichting, maar vindt wel dat mensen ervoor moeten kiezen zich te vaccineren.

- Na de toename van het aantal nieuwe coronabesmettingen in de afgelopen dagen, is het ondenkbaar dat we Kerstmis met familie of vrienden vieren, zegt [redacted] Klinische Epidemiologie van het LUMC. Volgens het kabinet kunnen maatregelen pas vervallen bij minder dan 3600 dagelijkse besmettingen en niet meer dan 10 IC-opnames per dag.
- De griepvaccinatiecampagne loopt averij op. Door een hoge opkomst zijn er te weinig spuiten beschikbaar.

5.1.2e

Maatschappelijk ongenoegen

- Vaccinatie speelt de afgelopen dagen steeds vaker een rol op sociale media Er zijn op socialmediakanalen discussies gaande over de ethische kant van de mogelijk (indirecte) vaccinatieverplichting en de bereidheid om te vaccineren stuit op principiële religieuze bezwaren. Men zegt het onaanvaardbaar en onwenselijk te vinden hoe de regering de bevolking hiertoe probeert te dwingen, bovenop het feit dat nog niet duidelijk is of én hoe het vaccin werkt.
- Er heerst onder sommige burgers verontwaardiging over mondkapjesverplichting. De mondkapjesverplichting per 1 december brengt de nodige verwarring en onrust met zich mee op sociale media. Waar het mondkapje voorheen onnodig of zelfs schadelijk was, wordt het nu verplicht en dreigt er zelfs een boete. De woorden surrealistisch en ongeloofwaardig passeren veelvuldig de revue op sociale media. Dat kerken en moskeeën worden vrijgesteld van deze verplichting, vergroot de weerstand omdat enkel ongelovigen boetes kunnen worden opgelegd. Er is een petitie gestart tegen de mondkapjesverplichting. Er zijn inmiddels ruim 35.000 handtekeningen (23/11 08:55 uur) ingezameld.
- Aandacht voor vuurwerkverbod op sociale media neemt toe. Tientallen jongeren hebben zaterdagavond op Urk en in Arnhem voor ongeregelheden gezorgd door vuurwerk af te steken en brandjes te stichten. Vuurwerkfans uit hele land hadden aangekondigd om vrijdag- en zaterdagavond om 20.00 uur vuurwerk af te steken uit protest tegen het verbod op vuurwerk tijdens Oud en Nieuw. De meeste oproepen, veelal door individuen, verschenen via Twitter en YouTube (#vuurwerkprotest).
- Een Buiten Parlementaire Onderzoekscommissie gaat het kabinet dagen wegens het coronabeleid. Dit gebeurt onder leiding van [redacted] (Er zal middels openbare verhoren van getuigen (artsen, wetenschappers, juristen en hoogleraren) onderzoek gedaan worden naar de door de overheid getroffen maatregelen in het kader van COVID-19. Naar aanleiding van de verhoren wordt een eindrapport met bevindingen en conclusies opgesteld, die wordt aangeboden aan de Tweede Kamer.
- Deze week spreekt de Tweede Kamer over de ministeriële regeling die het dragen van een mond- en neusmasker moet verplichten. Tegenstanders van deze maatregel hebben nieuw onderzoek in handen: Het belangrijkste staatsziekenhuis van Denemarken stelt dat gezichtsmaskers slechts matige bescherming bieden tegen COVID-19. Dat Facebook bij berichten hierover een 'valse informatie'-waarschuwing gaf, speelt critici in de kaart. Vorige week waren er in Duitsland grote protesten tegen de invoering van soortgelijke wetgeving.. Het protest in Berlijn liep gedeeltelijk uit de hand. De rechts-populistische partij AfD speelde daarbij een provocerende rol.
- Het was deze week redelijk rustig qua demonstraties en acties. Er waren de afgelopen dagen enkele demonstraties tegen de coronamaatregelen. In Goes werd iemand tijdens de demonstratie aangehouden omdat hij de Hitlergroet gebracht zou hebben. Zaterdag organiseerde Viruswaarheid een demo op het Malieveld in Den Haag.. Honderden personen kwamen bijeen op het Haagse veld om zicht uit te spreken tegen de coronaregels. Op sociale media worden nog steeds demonstraties door virusontkenners en complotdenkers gepland. Zo organiseert Viruswaarheid op 28 november (14:00-17:00 uur) een manifestatie in Park Lepelenburg in Utrecht. Het is nog niet bekend wat (mogelijke) opkomst zal zijn.
- Op veel plaatsen worden de maatregelen goed nageleefd. Verspreid over het land zijn door de politie wel opnieuw illegale bijeenkomsten/feesten beëindigd. De meeste meldingen van niet naleven van maatregelen gaan over jeugd, al dan niet in combinatie met vuurwerk.
- Er worden nog steeds allerlei manieren gevonden om buiten het zicht de maatregelen niet na te leven: in auto's, in garages, natuurgebieden enzovoort. Zo hebben agenten zaterdagavond 26 boetes uitgedeeld op een illegaal feest in een garagebox in Den Helder. De feestvierders waren tussen de 17 en 27 jaar.

5.1.2e

Maatschappelijke ontwrichting

- In Nederland zijn deze week negentien poederbrieven bezorgd. Die waren geadresseerd aan onder meer ziekenhuizen. Over de afzender en de achtergrond is nog niets bekend.